



prof. PhDr. Petr Matějů, Ph.D.  
předseda  
Grantová agentura ČR  
Evropská 2589/33b  
160 00 Praha 6

V Praze dne 16. 12. 2011  
Č.j.: SOU-356-2/NKC/2011

Vážený pane předsedo,

obracím se na Vás v souvislosti s problematikou rovných příležitostí žen a mužů v oblasti vědy a výzkumu, a to konkrétně:

- 1) s informací o výstupech a závěrech 2. národní konference o ženách a vědě „Gender jako sociální inovace: rovné příležitosti v měnícím se vědeckém prostředí“;
- 2) s žádostí o zprostředkování informací o aktivitách Grantové agentury České republiky v oblasti rovných příležitostí žen a mužů a nabídkou spolupráce při zavádění takových opatření.

**2. národní konference o ženách a vědě „Gender jako sociální inovace: rovné příležitosti v měnícím se vědeckém prostředí“ proběhla 22. září 2011 v prostorách hlavní budovy Akademie věd.** Záštitu nad konferencí převzala místopředsedkyně Senátu Parlamentu ČR PaedDr. Alena Gajdůšková, náměstek ministra školství, mládeže a tělovýchovy pro výzkum a vysoké školství prof. Ing. Ivan Wilhelm, CSc., předseda Akademie věd České republiky prof. Ing. Jiří Drahoš, DrSc., a ředitel Informačního centra OSN v České republice Mgr. Michal Broža. Konferenci uspořádalo Národní kontaktní centrum - ženy a věda Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i. Z diskusí a paralelních sekcí na konferenci vzešly návrhy opatření, která účastnice a účastníci považují za významná pro zlepšení genderové rovnosti v českém výzkumu a vývoji. Jejich cílem je upravit pracovní podmínky tak, aby byly naplňovány rovné příležitosti a genderová rovnost v české vědě. Předložené návrhy, jejichž seznam najdete v Příloze 1 tohoto dopisu, se opírají o příklady opatření ze zahraničí, která byla úspěšně implementována.

Mezi závěry, které se obrací na grantové agentury v ČR, patří jednak **apel na provádění genderového mainstreamingu**, k jehož důslednému uplatňování je v rámci národních i nadnárodních dokumentů česká státní správa vázána, jednak podnět **zasazovat se o vyváženější zastoupení žen a mužů v rozhodovacích orgánech a poradních komisích**. V roce 2011 zasedalo v hodnotících panelech GA ČR 86 % expertů a pouze 14 % expertek, v sekcích technických a přírodních věd činilo zastoupení žen pouze 5,8 % a 9,2 %, ve Vědecké radě zasedá pouze jediná žena.<sup>1</sup> To jsou čísla, která se ani vzdáleně neblíží podílu výzkumníků v ČR nebo dokonce rovnovážnému stavu. Dalším velmi výrazným požadavkem, jenž byl vznesen diskutujícími, je potřeba **systémově a transparentně ošetřit možnost přerušení řešitelství grantů z důvodu rodičovství v zadávací dokumentaci grantových soutěží**.

<sup>1</sup> Viz Tenglerová, H. 2011. *Postavení žen v české vědě a aktivity na jejich podporu. Monitorovací zpráva za rok 2010*. Praha: Sociologický ústav AV ČR, v.v.i., s. 24.

Na základě naší výzvy Vám zaslané dne 1. března 2010 (č.j. 64/NKC/2010)<sup>2</sup> ve věci otázky souběhu rodičovství a řešitelství projektů GA ČR, GA ČR umožnila na žádost přerušit nebo odsunout zahájení postdoktorského grantu z důvodu absolvování rodičovské dovolené (dopis ze dne 29. 3. 2010, č.j. 836/10/gr/Ma).<sup>3</sup> Tato informace se i přes naše upozornění (dopis ze dne 28. 4. 2011, č.j. SOU-148/NKC/2011)<sup>4</sup> dosud nepromítla do zadávací dokumentace a nebyla zveřejněna žádným jiným způsobem. Existují též indicie, že pokud se někdo na GA ČR s dotazem o řešení souběhu řešitelství grantu a rodičovské dovolené obrátí, pracovnice/pracovníci GA ČR mu/jí poskytují zavádějící a matoucí informace, jejichž cílem je - ať již vědomě, či nikoli - přesunout řešení této situace na vědkyně/vědce a jejich domovské instituce, nebo je od podání žádosti o výjimku, pokračování v řešení projektu či podání grantové žádosti dokonce úplně odradit.

Tato praxe znamená, že se vědkyně a vědci o daném opatření, jež představuje upuštění od nepřímé diskriminace na základě pohlaví (§ 3 odst. 1, zák. č. 198/2009 Sb., tzv. Antidiskriminační zákon), nemají možnost dozvědět, a pokud sami vyvinou snahu situaci nějak řešit, jsou jim ze strany GA ČR kladeny překážky. Tato netransparentní praxe v podstatě nadále nepřímou diskriminaci na základě pohlaví zakládá.

Žádáme Vás proto, aby jste se o změnu této praxe zasadil, tj. aby byli žadatelé/ky o granty i jejich řešitelé/ky o možnosti přerušit grant nebo odsunout jeho řešení z důvodu rodičovské dovolené informováni (včetně informací o volbě délky přerušování řešitelství, řešení finančních ztrát, které vznikají při přerušování projektu atp.), aby o daném opatření byli informováni zaměstnanci GA ČR a aby GA ČR zveřejňovala každoročně počet osob, jež o tuto výjimku projevily zájem, a počet těch, jimž bylo v této věci vyhověno. Tento požadavek je zcela legitimní nejen z hlediska dodržování české legislativy, ale i v souvislosti s tím, že se jedná o naprosto běžnou praxi v zahraničí.<sup>5</sup>

Vzhledem k tomu, že podobný problém se týká všech státních institucí, které rozdělují finanční prostředky na výzkum, vývoj a inovace z veřejných prostředků, obrátily jsme se s žádostí o systémové řešení na premiéra Petra Nečase. V zahraničí je ovšem běžné, že je věcí prestiže každé grantové agentury ošetřit tuto záležitost vlastní cestou. Věřím, že i GA ČR se připojí k institucím, jako je European Research Council, EMBO, Deutsche Forschungsgemeinschaft nebo Švýcarské národní fondy.

Závěry 2. národní konference o ženách a vědě v detailnější podobě naleznete v Příloze 1 tohoto dopisu a více informací o aktivitách grantových agentur v zahraničí najdete v příložené *Monitorovací zprávě za rok 2010* na str. 40-45.

Problematika genderové rovnosti a rovného zastoupení žen a mužů je obsažena v nedávných zásadních dokumentech, mimo jiné v usnesení Rady konkurenceschopnosti z 19. listopadu 2010 *Europe 2020 Flagship Initiative: „Innovation Union“: Accelerating the Transformation of Europe through Innovation in a Fast Changing World - Adoption of Council Conclusions*,<sup>6</sup> i v nově vydané strategii *Horizont 2020*<sup>7</sup> a ve výstupech Mezinárodního auditu vědy, výzkumu a inovací, který upozorňuje na nedostatečné zastoupení žen v české vědě a zejména na vedoucích pozicích.<sup>8</sup>

Dovoluji si Vám též zaslat aktuální vydání *Monitorovací zprávy o postavení žen v české vědě za rok 2010*, včetně přehledu aktivit na podporu genderové rovnosti v členských státech EU a stávající směřování evropské politiky v tomto směru.

---

2

[http://www.zenyaveda.cz/html/index.php?s1=1&s2=0&s3=0&s4=0&s5=0&s6=0&lng=12&user\\_url=&menu\\_id=1&m=1&typ=clanky&recid\\_cl=2497&menu\\_id=1](http://www.zenyaveda.cz/html/index.php?s1=1&s2=0&s3=0&s4=0&s5=0&s6=0&lng=12&user_url=&menu_id=1&m=1&typ=clanky&recid_cl=2497&menu_id=1).

<sup>3</sup> <http://www.zenyaveda.cz/html/downloaddoc.php?id=256>.

<sup>4</sup> <http://www.zenyaveda.cz/html/downloaddoc.php?id=297>.

<sup>5</sup> Viz Tenglerová, H. 2011. *Postavení žen v české vědě a aktivity na jejich podporu. Monitorovací zpráva za rok 2010*. Praha: Sociologický ústav AV ČR, v.v.i., s. 40-46, viz také dole na stránce příklady zahraniční praxe: <http://www.zenyaveda.cz/html/index.php?s1=1&s2=4&s3=2&lng=12>.

<sup>6</sup> Viz [http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms\\_data/docs/pressdata/en/intm/118028.pdf](http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/intm/118028.pdf).

<sup>7</sup> Viz <http://www.h2020.net/>.

<sup>8</sup> <http://www.msmt.cz/strukturalni-fondy/ipn-pro-oblast-terciarniho-vzdelavani-vyzkumu-a-vyvoje/mezinarodni-audit-vedy-vyzkumu-a-inovaci>.

Věřím, že i Vy této oblasti přikládáte důležitost a váhu, zejména v návaznosti na cíle konkurenceschopnosti a rostoucí excelence české vědy, ke kterým genderová rovnost zásadně přispívá. Ráda bych Vás na závěr požádala o zaslání informací o stávajících či plánovaných aktivitách, které Grantová agentura České republiky přijímá na podporu rovných příležitostí žen a mužů. Tyto podklady využijeme pro monitoring provádění v souvislosti s každoročním vydáním Monitorovací zprávy. Ráda bych Vám též v této souvislosti nabídla případnou součinnost při zavádění opatření na podporu genderové rovnosti ve Vaší instituci.

S pozdravem,



Marcela Linková  
koordinátorka  
Národní kontaktní centrum - ženy a věda  
Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.  
Jilská 1  
110 00 Praha 1  
Tel: 222 221 753  
Fax: 222 220 143

Na vědomí:  
Vědecká rada GA ČR

## **VÝSTUPY 2. NÁRODNÍ KONFERENCE O ŽENÁCH A VĚDĚ**

### **Institucionální zabezpečení genderové rovnosti**

- Zajistit řešení otázky genderové rovnosti ve výzkumu, vývoji a inovacích v odpovědných orgánech vědních politik, od poradního orgánu vlády Rady pro výzkum, vývoj a inovace po Ministerstva s rozpočtovou kapitolou na výzkum, vývoj a inovace a grantové agentury prostřednictvím provádění genderového mainstreamingu.
- Systematicky vzdělávat zaměstnance/zaměstnankyně veřejné a státní správy v otázkách genderové problematiky tak, aby byla otázka genderové rovnosti odpovídajícím způsobem reflektována v politikách a opatřeních v oblasti výzkumu, vývoje a inovací.

### **Zastoupení žen v rozhodovacích pozicích ve vědě a výzkumu v ČR**

- Zajistit rovné zastoupení obou pohlaví v rozhodovacích grémiích (grantových komisích, výběrových komisích, orgánech formulujících vědní politiku atd.) s cílem zajistit rovnou účast žen na rozhodovacích procedurách ve výzkumu, vývoji a inovacích a zároveň vědeckou kvalitu a excelenci reprezentovanou význačnými českými badatelkami.

### **Podpora žen při vstupu do vědecké profese a jejich setrvání ve vědecké profesi**

- Rozvíjet mentoringové programy pro studentky SŠ, VŠ, v doktorských programech a na postdoktorské úrovni.
- Udílet ceny pro ženy a podpořit jejich rozvoj s cílem motivovat mladé badatelky a podtrhovat význačné úspěchy a kvality žen-vědkyň, které mnohdy zůstávají neviditelné.
- Zajistit rozvoj ženských sítí a dalších vzájemně podpůrných aktivit.
- Pořádat a podporovat pořádání konferencí, jako jsou národní konference o ženách a vědě s cílem šířit povědomí o otázkách genderové rovnosti a společných problémech a bariérách, se kterými se ženy ve vědě potýkají.

### **Kombinace práce a rodičovství ve vědecké profesi**

- Systematicky a transparentně ošetřit možnost přerušení řešitelství grantu z důvodu rodičovství v zadávací dokumentaci grantových agentur.
- Zavést návratové granty určené pro rodiče po rodičovské dovolené.
- Odstranit bariéry a legislativní omezení zamezující svobodné volbě délky pobírání rodičovského příspěvku.
- Podporovat institucionální péči o děti ve věku 0-6 let, a to jak v podobě koncepčních kroků příslušných ministerstev, tak ve zřizování „univerzitních“ školek a dětských koutků.
- Zahrnout čas strávený na rodičovské dovolené do kariérních řádů výzkumných institucí a hodnocení pracovního výkonu (tj. prodlužování pracovních smluv a atestací o dobu strávenou na rodičovské dovolené včetně požadavku, aby bylo při hodnocení vědeckého výkonu zohledněno, zda byl v daném období rodič na rodičovské dovolené).
- Podporovat částečné úvazky a flexibilní uspořádání pracovní doby.

## **Začátek akademické dráhy: Mobilita a pracovní nejistota**

- Otevřít diskusi o roli a postavení doktorandů a začínajících vědců a vědkyň (asistentů, odborných asistentů a postdoktorandů) v českém akademickém prostředí.
- **Doktorské studium:**
  - o Formulovat povinnosti institucí vůči doktorandům, především nastavení vztahu mezi školiteli/kami a studujícími.
  - o Navýšit stipendia tak, aby představovala pro studující příjem a mohli se soustředit na vědeckou práci a nezůstávali v silné závislosti na rodičích, či nemuseli hledat další zdroje příjmu. Předpoklad, že doktorské studium zajistí finančně rodina/sám doktorand, produkuje sociální nerovnosti, kdy se pouze někteří doktorandi v závislosti na svém sociálním postavení mohou plně soustředit na výzkumný projekt.
  - o V těch vědách, kde není ustavena úzká spolupráce mezi školiteli a studujícími, zavést finanční podporu studentských vědeckých konferencí, které si studující organizují sami, tak, aby získali další prostor pro diskusi a zpětnou vazbu svých disertačních projektů.
- **Postdoktorská fáze vědecké dráhy:**
  - o Vypisovat skutečně otevřená a transparentní výběrová řízení na akademické pozice.
  - o Podporovat mobilitu a internacionalizaci akademického prostředí - a to nejen výjezdů studujících do zahraničí, ale větší otevření českých akademických institucí tak, aby pouze netěžily z toho, že západní vědecké instituce umožňují získání zkušenosti a (post)doktorandi/ky odjedou „na zkušenou“, ale aby takové prostředí vytvářely i v domácím prostředí.

## **Obraz vědy v médiích**

- Pracovat na mediálním obsahu tak, aby nedocházelo k dalšímu šíření stereotypních představ o vědě, vědcích a vědkyních.

## Národní kontaktní centrum - ženy a věda

Národní kontaktní centrum - ženy a věda (NKC-ŽV) Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i., je výzkumný, podpůrný a advokační projekt, který se od roku 2001 zasazuje o zlepšení postavení žen a mladých lidí ve vědě a rozvoj genderové rovnosti v akademickém prostředí.

Cílem NKC-ŽV je podporovat genderovou rovnost ve vědě a upozorňovat na případy, kdy dochází k diskriminaci a porušování rovnosti. Nabízíme analýzy genderové nerovnosti, požadujeme nápravu po odpovědných institucích a nabízíme řešení, která zlepšují profesní uplatnění vědkyň. Konkrétní problémy, se kterými se vědkyně potýkají, přetváříme do návrhů strukturálních opatření. Aktivně se zapojujeme do mezinárodních sítí a tvorby vědních politik. Disciplinárně se pohybujeme v oblasti sociologie vědění a oblasti veřejné politiky.

### NKC-ŽV se zasazuje o:

- zvýšení počtu žen v rozhodovacích pozicích v orgánech odpovědných za politiku výzkumu a vývoje a institucích veřejného výzkumného a vysokoškolského sektoru,
- nastavení grantových pravidel u poskytovatelů veřejných prostředků, která nebudou diskriminovat na základě rodičovství,
- strukturální řešení kombinace soukromého a pracovního života,
- sběr statistik segregovaných dle pohlaví, zejména u institucí a orgánů, které rozdělují veřejné prostředky na vědu a výzkum,
- otevřenost a transparentnost ve vědeckém prostředí a při tvorbě vědních politik,
- kritickou diskusi o roli vědy v soudobých společnostech,
- zviditelňování vědkyň a jejich práce.



### Kontakty:

- vedoucí projektu NKC-ŽV Mgr. Marcela Linková: 604 239 802, [marcela.linkova@soc.cas.cz](mailto:marcela.linkova@soc.cas.cz)
- web NKC-ŽV: <http://www.zenyaveda.cz/>